

שוק העבודה מתאושש לאט מדי – וסגר נרחב עלול להנחית עליו מכה קשה

מקבלי ההחלטות בנו על שיפור מהיר בתעסוקה, בוודאי לאחר הפסקת תשלומי החל"ת ביולי – אבל נתוני האבטלה מציגים תמונה הפוכה ● תחזיות התעסוקה השמרניות של האוצר עדיין נראות רלוונטיות, אבל התפשטות המגפה עלולה לנפץ אותן אל מול המציאות החדשה-ישנה

נתי טוקר

הפתעה לא נעימה ציפתה השבוע למובילי המדיניות בשוק העבודה. אחרי ששר האוצר, אביגדור ליברמן, ספג אש על המדיניות שלו להפסקת תשלומי האבטלה לעובדים בחל"ת בתחילת יולי, בנמקו שרק כך ניתן יהיה לאושש משמעותית את התע"סוקה – הגיעו נתוני האבטלה לשבועיים הראשונים של יולי והציגו תמונה הפוכה.

לפי נתוני סקר כוח אדם ליולי, שיעור האבטלה הרחב – שכולל את מחפשי העבודה, המוצאים לחל"ת בגלל הקורונה, וכן "מתיאשים" שפוטרו בשל המגפה ולא מחפשים עבודה – דווקא עלה מעט ל-9%, לעומת 8.8% בשבועיים האחרונים של יוני. כל התחזיות שלפיהן הצי עידים, שהעדיפו עד כה לבי לות בביתם וליהנות מתשלומי החל"ת, יסתערו על שוק העבודה – התברר.

מספר המוצאים לחל"ת אף עלה בין סוף יוני לתחילת יולי בכ-15 אלף, לכ-55 אלף. במילים אחרות, אם מסתמ"כים על סקרי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) – לע"תים התחזיות לגבי שוק העבודה מתגלות שגויות.

היציאה לחופשה עיוותה את הנתונים

הנתונים של תחילת יולי, לכשעצמם, פחות מדאיגים. הע"ייה המשתקפת בהם בשיעור האבטלה הוצגה בסקרי כוח אדם לפי הנתונים המקוריים, ללא ניקוי השפעות עונתיות. במקרה הזה, כנראה שההשפעות הע"ונתיות היו משמעותיות. באופן מסורתי, כמעט בכל תחילת חופשת הקיץ שיעור האבטלה עולה בקצב עובדים הקשורים במערכת החינוך, שמתחילים לחפש עבודה. מעבר להשפעה העונתית, בסקרי הלמ"ס יש באופן קבוע הבדלים בין הסקר של מחצית החודש הראשונה למחצית הש"י



חוף בתל אביב. תחזיות ההסתערות של הצעירים שהוצאו לחל"ת על שוק העבודה – התברר. צילום: מוטי מילרוד

אנשים. עם זאת, גם לגבי התחזית הזאת, אם מספר המועסקים ימשיך לגדול בקצב הנוכחי – התחזית של האוצר תתממש. אלא שהתחזיות האלה הן שמרניות יחסית. הציפייה של מובילי המדיניות בפועל במש"רד האוצר – אלה שעמלים על גיבוש תקציב המדינה – היתה שההתאוששות תהיה מהירה בה"רבה, בוודאי לאחר סיום תשלומי החל"ת בתחילת יולי. נכון לע"כשיו, הציפייה הזאת התבררה, והמצב אף עלול להחמיר עם העלייה בתחלואה.

הקורונה חשפה בעיה מבנית בשוק העבודה

החשש הגדול הוא שא"כן נוצרה בעיה מבנית בשוק העבודה. "משבר הקורונה יצר הזרמות לפירמות להתייעל", מסביר פרופ' אביה ספיבק מאוניברסיטת בן גוריון. "החב"רות גילו שהן יכולות להסתדר גם בלי חלק מהעובדים 'הזולים' שלהן, שהתפוקה השולית שלהם הכי נמוכה. אלה עובדים שמת"קשים למצוא עבודה חדשה, כי אין להם מיומנות מיוחדת".

המצב הזה מתואר ידי האוצר כחוסר התאמה בין הדרישה לע"י בדים במשק לבין מיומנות המובטלים. לרברי ספיבק, "המש"מעות היא שהולכים לשינוי מבני שנוחץ בישראל, במטרה להגדיל את התוצר לשעת עבודה – אבל המחיר הוא עובדים רבים על תעסוקה. זה משפיע לרעה גם על האי-שוויון. צריך תעסוקה קרובה למלאה. חייבים לדאוג לדור הבא".

עם זאת, לספיבק אין שפנים חדשים לשלוח מהכובע. בסופו של דבר, הוא אומר, יש צורך במדיניות ממשלתית אקטיבית, הכשרות מקצועיות וצעדים נוספים שישרו את היכולות הדיגיטליות של אותם "עובדי אמצע", כפי שהוא מכנה את העובדים חסרי המיומנות – "הקורונה פגעה באופן לא פרו"פורצינוני בשכבות המוחלשות, כמו נשים ומעוטי השכלה.

"בכלל, הבעיה הגדולה בת"עסוקה בכל העולם היא בשכבת האמצע. האנשים המשכילים והיצירתיים יהיו בסדר, הבעיה היא בקרב המועסקים בעבודות פשוטות מאוד. השאלה הגדולה היא איך מתמודדים עם זה לט"ווח ארוך ואיך מכשירים אותם לשוק התעסוקה הבא".

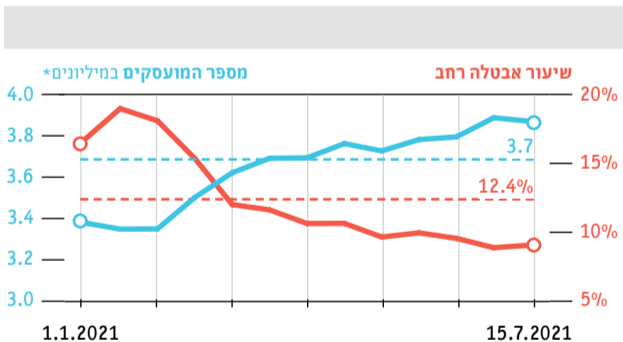
רחוקים מהתחזית

ממוצע

תחזית בנק ישראל לשיעור האבטלה הממוצע ב-2021: 10.8%

תחזית האוצר למספר המועסקים הממוצע ב-2021: 3.78 מיליון

*לא כולל חל"ת קורונה



בבנק ישראל צפו שיעור אבטלה ממוצע של 10.8% השנה. במחצית הראשונה של יולי השיעור היה גבוה יותר – אבל אם יישאר ברמה הנוכחית, התחזית תתממש

שיעור האבטלה או מספר המועסקים?

שיעור האבטלה הנוכחי ימשיך לרדת עד סוף השנה, או יישאר ברמתו הנוכחית – התחזית של בנק ישראל תתממש.

בשונה מבנק ישראל, במשרד האוצר מאמצים גישה פרקטית יותר – ורואים בשיעור התעסוקה, לא האבטלה, מדד מרכזי למצבו של המשק. המשרד הציג תחזית שלפיה מספר המועסקים הממוצע ב-2021 יגיע ל-3.783 מיליון אנשים (לא כולל עובדים שיצאו לחל"ת בשל הקורונה). נכון ליולי, מספר המועסקים הממוצע נמוך יותר – ומגיע ל-3.652 מיליון

בשלב זה, אם מצבו של שוק העבודה לא יחריף, התחזיות השמרניות של בנק ישראל ומשרד האוצר ל-2021 נראות סבירות. כך למשל, בבנק המרכזי צפו כי שיעור האבטלה הממוצע השנה יהיה 10.8%.

מדובר על שיעור האבטלה הרחב. נכון למחצית הראשונה של יולי, שיעור האבטלה הממוצע גבוה יותר, ומגיע ל-12.4% – בה"שפעת נתוני האבטלה הגבוהים בסגר של תחילת השנה. אבל אם

ההתפשטות של המגפה. בשלב זה לא התקבלו החלטות להגב"ית פעילות העסקים, ולהוראות החדשות – בין השאר החזרת התו הירוק – השפעה שולית למדי על הפעילות העסקית.

עם זאת, יש גם תרחיש שמוזכר יותר ויותר להטלת סגר נרחב, אולי לקראת החגים. סגר כזה, מבהירים במשרד האוצר, עלול לשבש לחלוטין את תח"יות ההתאוששות של המשק – ולהוביל להחרפה במצב שוק העבודה. סגר כזה גם יחייב חשיבה מחדש על מסגרת הת"קציב המדינה, שאושר בממשלה רק השבוע.

במקרה של סגר נרחב, מש"רד האוצר יאלץ לעדכן תחזיות – בהתאם לחומרת המגבלות. למהלך כזה תהיה השפעה יש"י גם על מבנה התקציב שיוגש לאישור הכנסת.

במקרה של סגר נרחב, האוצר יאלץ לעדכן תחזיות – בהתאם לחומרת המגבלות. למהלך כזה תהיה השפעה גם על התקציב שיוגש לאישור הכנסת